

Ορεινός Δήμος Πίνδου

(Αμφικτιονία Ορεινών Κοινοτήτων Πίνδου)

Α. Ο «ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΗΣ», Η ΠΡΟΤΑΣΗ

Η Κυβέρνηση άνοιξε τον διάλογο ή, αν θέλετε, την Δημόσια Διαβούλευση για τις αλλαγές στην Τοπική Αυτοδιοίκηση, τη νέα σχέση της με την κεντρική Διοίκηση και τις συνακόλουθες αλλαγές στην κεντρική Διοίκηση. Το κωδικό-συμβολικό όνομα: Καλλικράτης.

Από το κράτος των πόλεων στην Πόλη-Κράτος και ξανά πίσω με πλήθος θεσμικών μεταβολών, πολιτικών στοχεύσεων, επικοινωνιακών κινήσεων και συμβολισμών.

Για την ώρα, η Διαβούλευση φαίνεται να περιορίζεται ανάμεσα στην Κυβέρνηση, τα κόμματα και τους εν ενεργεία τοπικούς άρχοντες (των οποίων η άποψη, σίγουρα, έχει την ειδική βαρύτητά της).

Η μεταφορά αρμοδιοτήτων και οικονομικών πόρων είναι τα κυρίαρχα θέματα, αλλά το βλέμμα και οι δεύτερες σκέψεις στρέφονται στο «διά ταύτα» της χωροταξικής μεταβολής, στον σχεδιασμό του νέου Αυτοδιοικητικού Χάρτη.

Και το μέγα ερώτημα είναι: θα επαναληφθούν τα «λάθη» που συνόδευαν τον σχεδιασμό του «Καποδίστρια» (δηλαδή κριτήρια κομματικού-εκλογικού ενδιαφέροντος και συμφέροντος, κυρίως) ή θα πρυτανεύσουν πιο κοινωνικά και πιο αναπτυξιακά κριτήρια στις νέες συγχωνεύσεις;

Η μεγάλη ανησυχία, βέβαια, είναι η στάση των πολιτών: καιροφυλαχτούν, άραγε, ή έχουν αποφασίσει εκ των προτέρων ότι η όποια συμμετοχή τους στον διάλογο ή η όποια αντίδρασή τους θα πέσει στο κενό προαποφασισμένων εξελίξεων;

Όσο, όμως, εμείς δεν κινητοποιούμαστε τόσο οι καλές προθέσεις –διότι υπάρχουν και τέτοιες– δεν θα επαρκούν για να εμποδίσουν πολιτικά αποτελέσματα που βάζουν την καθημερινότητά μας, αλλά και το μέλλον, σε ατραπούς αλλότριων σχεδιασμών. Έχουμε γίνει, πολλές φορές στο παρελθόν, μάρτυρες σχεδιασμών, που αφορούν τη ζωή μας, και οι οποίοι έγιναν μέσα σε κλειστά γραφεία και πάνω σε χάρτες μικροοικονομικών, προσωπικών ή τεχνοκρατικών συμφερόντων.

Η παρούσα παρέμβαση γίνεται στο πλαίσιο της συμμετοχής στον προβληματισμό με την θετική παρουσίαση της ακόλουθης πρότασης:

Η ιστορική ευκαιρία να δημιουργηθεί ένας μεγάλος αμιγής ΔΗΜΟΣ του ορεινού τόξου της ΠΙΝΔΟΥ είναι ΤΩΡΑ!

Προτείνουμε λοιπόν να δημιουργηθεί ΑΜΦΙΚΤΙΟΝΙΑ ΟΡΕΙΝΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ ΠΙΝΔΟΥ:

Θα είναι ένας αμφικτιονικός (ομοσπονδιακός) Δήμος μερικότερων ομάδων προκαποδιστριακών κοινοτήτων είτε όπως αυτές (οι ομάδες) διαμορφώθηκαν με το σχέδιο «Καποδιστριας», είτε με νέα μερική ή μεγαλύτερη ΑΝΑΔΙΑΤΑΞΗ. Η 12ετής καποδιστριακή περίοδος είναι σίγουρο ότι συσώρευσε πολύτιμες εμπειρίες οι οποίες πρέπει να αξιοποιηθούν και να συνδιαμορφώσουν τη νέα αυτοδιοικητική εποχή. Το νέο σχέδιο, αξιοποιώντας τις εμπειρίες, οφείλει να κινηθεί στην κατεύθυνση να άρει τις όποιες δυσλειτουργίες αλλά και αντιθέσεις έχουν καταγραφεί και να διευκολύνει τη δημιουργία δυναμικής ανάπτυξης, συγκεντρώνοντας την επιδοκιμασία του συνόλου των πολιτών.

Σήμερα τόσο οι τοπικοί άρχοντες όσο και η πλειοψηφία των πολιτών για ένα πράγμα είμαστε σίγουροι ότι συμφωνούν απόλυτα: ΔΕΝ ΕΠΙΘΥΜΟΥΝ η σημερινή διευρυμένη ή μη ορεινή ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ή ο σημερινός ορεινός ΔΗΜΟΣ της ευρύτερης περιοχής της ΠΙΝΔΟΥ να αποτελέσει με το σχέδιο «Καλλικράτης» ΠΡΟΣΑΡΤΗΜΑ οποιουδήποτε αστικού ΔΗΜΟΥ (είτε Πύλης, είτε Καλαμπάκας, είτε άλλου).

Υπάρχουν κάποια βασικά επιχειρήματα που καθοδηγούν την πρότασή μας και τα οποία παρουσιάζουμε:

1. Στο σύνολό τους οι προκαποδιστριακές κοινότητες που θα απαρτίζουν τον ΟΡΕΙΝΟ ΔΗΜΟ ΠΙΝΔΟΥ σχεδόν δεν έχουν εδώ και πολλά χρόνια ΜΟΝΙΜΟΥΣ κατοίκους. Αυτό είναι ένα εξαιρετικής σπουδαιότητας κοινό χαρακτηριστικό που επιβάλλει ξεχωριστή μεταχείριση και σχεδιασμό όχι μόνο για τα χωριά της περιοχής που συζητάμε, αλλά και σε άλλες περιπτώσεις στον ελλαδικό χώρο.
2. Στα πλαίσια αυτού του Δήμου οι διαμερισματικοί σχηματισμοί θα απολαμβάνουν καθεστώς σχετικής αυτονομίας. Η ομόσπονδη φύση διοίκησης και λειτουργίας, εκ των πραγμάτων, είναι σε θέση να υποδεχτεί τις όποιες ιστορικά διαμορφωμένες ιδιαιτερότητες και τους όποιους τοπικισμούς και ταυτόχρονα να επιτρέπει συνολικό αναπτυξιακό σχεδιασμό.
3. Τα όρια του Δήμου θα αντιστοιχούν, κατά το μάλλον ή ήττον, στα όρια ενός ΕΝΙΑΙΟΥ ΓΕΩΦΥΣΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ. Του χώρου των μεγάλων ορεινών όγκων της Πίνδου που φιλοξενούν στα σπλάχνα τους τη μεγάλη κοιλάδα του Αχελώου και τις κοιλάδες των τροφοδοτών ποταμών του.

Η καποδιστριακή συνένωση επέφερε τη διοικητική πολυδιάσπαση του χώρου και έτσι στέρησε στους επί μέρους όμορους αυτοδιοικητικούς σχηματισμούς (Κοινότητες ή Δήμους) το ισχυρό μέσο να αναδείξουν, συνολικά, την διαφορετικότητα, τα συγκριτικά πλεονεκτήματα και να διεκδικήσουν αποτελεσματικά ικανές χρηματοδοτήσεις αξιοποίησης της ούτως ή άλλως υψηλής φυσικής και πολιτισμικής αξίας περιοχής. Και αυτό έγινε ακόμα πιο δύσκολο καθώς δεν συνέπεσαν οι αναπτυξιακές προτεραιότητες τους και οι συνεργασίες τους δεν ήταν πάντα ευχερείς ή επιθυμητές.

4. Ο Δήμος αυτός αποικτά αντικειμενικά ΕΝΙΑΙΑ και ΚΟΙΝΗ αναπτυξιακή λογική και κυρίως προϋποθέσεις ισόρροπης ανάπτυξης. Επίσης μπορεί να βάλει το πλαίσιο, τις προδιαγραφές και να ορίσει τη μέγιστη ποσότητα ανάπτυξης για την προστασία του περιβάλλοντος της Πίνδου.

Β. Ο «ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ»

Ο Νόμος 2539/1997 «Ιωάννης Καποδιστριας» περί «συγκρότησης της Πρωτοβάθμιας Τοπικής Αυτοδιοίκησης» αποτέλεσε ιστορική τομή.

Ήταν μια τολμηρή και αποφασιστική μεταρρύθμιση, καθώς δημιουργήθηκαν νέες αυτοδιοικητικές μονάδες προσαρμοσμένες περισσότερο στις σύγχρονες ανάγκες που απαιτούσαν ευρύτερο φάσμα παροχής υπηρεσιών στους πολίτες.

Η σύγχρονη εποχή επέβαλε έναν καινούριο χάρτη Δήμων και Κοινοτήτων, ο οποίος να χωρά ευρύτερους σχεδιασμούς ανάπτυξης και συμβίωσης.

Έπρεπε να περάσουμε από τη λογική του μικρού στη λογική του ανθεκτικότερου μεγάλου, χωρίς, όμως, να θυσιάστούν οι ιδιαιτερότητες.

Έπρεπε ακόμη να τεθεί το θεσμικό πλαίσιο για να υποδεχθεί τις χρηματοδοτήσεις των μεγάλων ευρωπαϊκών προγραμμάτων.

Κάπως έτσι προέκυψε Διευρυμένη Κοινότητα Νεράιδας, Διευρυμένη Κοινότητα Ασπροποτάμου, Δήμος Πινδαίων, Δήμος Αιθίων, Δήμος Καστανιάς, Κοινότητα Μυροφύλλου αλλά και Κοινότητα Θεοδωριανών.

Υπάρχει ένα πρώτο συμπέρασμα: Όσοι πήραν τότε τις αποφάσεις σίγουρα δεν είχαν σαν βάση κάποιο επεξεργασμένο σχέδιο ανάπτυξης, αντιστοιχισμένο στα γεωγραφικά όρια των νέων Δημοτικών και Κοινοτικών σχηματισμών!

Σίγουρα είχαν διάφορους λόγους για κάθε περίπτωση, παίχτηκε ένα παιχνίδι πολιτικών συσχετισμών, έγιναν διάφορες χάρες σε κάποιους, προτάνευσαν λοιπόν συγκυριακές σκοπιμότητες και, όχι, ενδεχομένως, αρνητικές σε όλες τις περιπτώσεις.

Τότε, λοιπόν, τέθηκε το μεγάλο πολιτικό ζήτημα της αποδοχής της συνένωσης με εκχώρηση μέρους της προηγούμενης «δημοτικής» ή «κοινοτικής» συνείδησης, σαν γονιδιακό υλικό προκειμένου να συγκροτηθεί το πρώτο κύτταρο αντίληψης διευρυμένης συνύπαρξης.

Σήμερα θα είναι λάθος να τεθεί το ίδιο πολιτικό ζήτημα. 12 χρόνια «Καποδιστριακής» ζωής διαμόρφωσαν δυναμικές συνύπαρξης και ανάπτυξης, κυρίως όμως ώριμες συνειδήσεις, σε πολλές περιπτώσεις ώστε να απαιτούνται πιο κοινωνικά και πιο αναπτυξιακά κριτήρια για νέες συνενώσεις και πιο προωθημένα «μοντέλα» λειτουργίας των αυτοδιοικητικών σχηματισμών.

Κυρίως όμως απαιτείται η αποφυγή καταστροφικών λαθών ή μεθοδεύσεων και η διόρθωση των στρεβλώσεων του καποδιστριακού μοντέλου.

Γ. Η ΕΡΗΜΩΣΗ ΤΩΝ ΟΡΕΙΝΩΝ ΧΩΡΙΩΝ ΜΑΣ - Η ΠΑΛΙΝΟΣΤΗΣΗ – Η ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΤΩΝ ΧΩΡΙΩΝ ΜΑΣ - Η ΔΙΕΞΟΔΟΣ

Είναι αυτονόητο, πιστεύουμε, προκειμένου να συζητήσουμε ή ακόμη περισσότερο να αποφασίσουμε για την ΟΡΕΙΝΗ ΠΙΝΔΟ ότι χρειάζεται να διαμορφώσουμε καθαρές και ρεαλιστικές εικόνες για τα πιο πάνω βασικά ζητήματα, καθαρές και ρεαλιστικές εικόνες για το μέλλον.

I. Η ερήμωση των χωριών, ιστορικά, αποτέλεσε μια μακροχρόνια και βαρυστατική διαδικασία εγκατάλειψης της προγονικής εστίας με σκοπό την αναζήτηση καλύτερης βιοποριστικής τύχης στα αστικά κέντρα αλλά και στο εξωτερικό. Διαδικασία η οποία έφερε το στίγμα της σύγκρουσης ανάμεσα στην επιτακτική ανάγκη της επιβίωσης -η οποία είχε καταστεί πλέον αρκετά δυσχερής στα χωριά μας- και τις αγιυλώσεις που δημιουργούσε η ιδεολογία της ορεινής οικογένειας αλλά και ο τρόπος ζωής του ορεινού ανθρώπου.

II. Στον αντίποδα αυτής της διαδικασίας ερήμωσης βρίσκεται σήμερα το ΟΡΑΜΑ της παλινόστησης, της επανακατοίκησης και του ζωντανέματος των ορεινών χωριών. Εδώ, λοιπόν, τίθεται το καιρίο ερώτημα: η νοσταλγία για την ορεινή πατρίδα, όσο ισχυρή και αν

είναι, από μόνη της συνιστά ικανή και αναγκαία συνθήκη παλινόστησης και μετεγκατάστασης;

Η απάντησή μας είναι ΟΧΙ. Η εικόνα των ορεινών χωριών με μόνιμους κατοίκους χειμώνα-καλοκαίρι, όπως κάποτε, αποτελεί σίγουρα μια εικόνα ΟΥΤΟΠΙΑΣ. Η επανακατοίκηση των χωριών θα είναι ούτως ή άλλως μια δύσκολη και μακροχρόνια διαδικασία και μόνο μέσα από την ΑΝΑΠΤΥΞΗ.

Πρέπει να συνειδητοποιήσουμε ότι σαν μόνιμο κάτοικο θα θεωρούμε πλέον εκείνον ο οποίος θα δημιουργήσει μια ΜΟΝΙΜΗ ή ΣΤΑΘΕΡΗ βιοποριστική ή επιχειρηματική δραστηριότητα στα χωριά μας και ο οποίος θα μοιράζεται το χρόνο παραμονής του ανάμεσα στην αστική και κοινοτική του κατοικία. Άρα, λοιπόν, δεν πρέπει να θεωρούμε τις περιόδους κατά τις οποίες θα παραμένουν ελάχιστοι κάτοικοι στα χωριά ότι αντιστοιχούν σε εικόνες εγκατάλειψης ή ερήμωσης.

III. Η φυσιογνωμία των κοινοτήτων μας συντίθεται, κυρίως από τις ακόλουθες επισημάνσεις:

- ◆ ο μεγαλύτερος όγκος δημοτών είμαστε μόνον **ΠΑΡΑΘΕΡΙΣΤΕΣ** των χωριών μας.
- ◆ οι λίγοι μόνιμοι κάτοικοι είναι :
 - α)συνταξιούχοι ηλικιωμένοι για τους οποίους έχει ολοκληρωθεί ο κύκλος της γονεϊκής υποστηρικτικής λειτουργίας προς τα παιδιά τους.
 - β)οικονομικά ενεργοί δημότες με σταθερές και συμπληρωματικές βιοποριστικές ασχολίες, κυρίως κτηνοτροφικές και τουριστικές.
- ◆ Στην πλειοψηφία των χωριών μας μηδενική σχεδόν υποδομή υποδοχής επισκεπτών και παραθεριστών-τουριστών με αντίστοιχη ελλειμματική δυνατότητα παροχής τουριστικών υπηρεσιών.
- ◆ τοπίο υψηλής φυσικής και πολιτισμικής αξίας, μη εισέτι αξιοποιημένο.
- ◆ κατάλληλο περιβάλλον για βιολογική καλλιέργεια, κτηνοτροφία, ιχθυοκαλλιέργεια.
- ◆ δυνατότητα φιλοξενίας στους βοσκότοπους μεγάλου ζωικού κεφαλαίου.
- ◆ δύσκολες και προβληματικές, ειδικά στις αντίξοες καιρικές συνθήκες, οδικές διασυνδέσεις.
- ◆ ικανότατο και σημαντικότερο ανθρώπινο κεφάλαιο με αγάπη και ενδιαφέρον για την Ορεινή Πατρίδα που μπορεί να συστρατευτεί σε μια δυναμική ανάδειξης και ανάπτυξης.

IV. Εάν το μόνο που θέλουμε ή μπορούμε είναι να δημιουργήσουμε μια καλή υποδομή στα χωριά προς χρήση των λίγων -δυστυχώς- μονίμων κατοίκων και παραθεριστών-

κατοίκων, είναι σίγουρο ότι σχεδιάζουμε κοινότητες με υψηλό κόστος. Η πιθανή εξέλιξή τους θα είναι ο εκφυλισμός, καθώς θα λείπει το στοιχείο εκείνης της παραγωγικότητας που θα μπορεί, ως προς ένα μέρος της, να χρηματοδοτεί τη συντήρηση των έργων υποδομής και την εξέλιξή τους.

V. Πρέπει να ορίσουμε, να προσεγγίσουμε, την ελάχιστη ποσότητα ανάπτυξης πέραν της οποίας η ανάπτυξη αυτοχρηματοδοτείται, καθώς και τη μέγιστη για την προστασία του περιβάλλοντος.

Όσα επιγραμματικά περιγράψαμε πιστεύουμε ότι αποτελούν βασικά στοιχεία για μια συζήτηση που αφορά στο μέλλον των χωριών μας, καθώς ταυτόχρονα αναδεικνύουν και τη ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑ τους .

Η διαφορετικότητα των ορεινών χωριών μας είναι αυτή που επιβάλλει πρώτα απ' όλα ξεχωριστή και ικανή χρηματοδοτική λογική. Επίσης επιβάλλει την θεσμική ιδιαιτερότητα όπως γενικά την περιγράψαμε στην πρότασή μας.

Μόνο έτσι μπορεί να ξαναζωντανέψει ο τόπος μας. Μόνο με την ΑΝΑΠΤΥΞΗ.

Η προοπτική – όπως αφήνουν κάποιοι να διαρρέει μέσα από δημοσιεύματα – να αποτελέσουν τα χωριά της Πίνδου το ορεινό-παραθεριστικό προσάρτημα Αστικών Δήμων φαντάζει ζοφερή.

Όπως εκτιμούν σημερινοί ορεινοί Κοινοτάρχες και Δήμαρχοι θα υπάρξει κύμα μεταδημοτεύσεων προς αστικά κέντρα και η εκτιμώμενη μελλοντική ανισόρροπη ανάπτυξη θα είναι σίγουρα σε βάρος της ορεινής περιοχής. Έτσι η κινητικότητα και η ανάπτυξη που πραγματοποιήθηκε στα 12 προηγούμενα «καποδιστριακά» χρόνια κινδυνεύει να χαθεί με το φάντασμα της ΝΕΑΣ ΕΡΗΜΩΣΗΣ των χωριών μας προ των πυλών!

Τέλος, σε ότι αφορά σε αναπτυξιακές προτάσεις για την Αμφικτιονία Ορεινών Κοινοτήτων της Πίνδου είμαστε έτοιμοι να συνεισφέρουμε εφόσον υπάρξει τέτοια συζήτηση.

Αλέκος Χονδρός

Οδοντίατρος

chondros.alek@gmail.com